

STUDIEBEGELEIDING IN HET HAO

'N SCHOP ONDER DE KONT MAG BEST

Bij de ene groene hogeschool loopt de begeleiding van studenten prima, bij de ander een stuk minder. Zou je denken als je de Keuzegids HBO 2012 openslaat. Tien hao-studenten brengen nuance aan achter de plusjes en minnetjes van de studiebegeleiding.

TEKST LEONIE BARNIER

FOTOGRAFIE LEONIE BARNIER EN THINKSTOCK

Tanja wist dat ze iets wilde met dieren en met management. Bij Van Hall Larenstein in Leeuwarden kreeg ze te horen dat ze met haar havo-profiel eerst nog twee jaar mbo moest doen om toegelaten te worden tot de studie Diermanagement. Tijdens die twee jaar gaf ze voorlichting aan havisten. Dat vond ze leuk. Ze vindt heel veel leuk. Gelukkig liet haar studieloopbaanbegeleider (slb'er) haar testjes doen, waardoor ze erachter kwam wat haar drijfveren en kwaliteiten zijn. Ze ging nog meer voorlichting geven voor school. Ontdekte dat kennisoverdracht bij haar past. In september start ze na VHL met een kopopleiding van een jaar aan Stoas Hogeschool. Zij heeft haar weg gevonden door de begeleiding en de mogelijkheden die de school bood.

De andere negen studenten die meewerkten aan dit artikel ontdekten zonder slb'er wat ze wilden.

Begeleiding, vinden ze, is vooral wat de studieloopbaanbegeleider en de mentor doen en voor je betekenen.

Dat staat niet in het schema uit de hbo-keuzegids (zie kader). Maar begeleiding is heel breed. Van het intakegesprek – 'Is deze opleiding wat voor jou?' – en de stage, het 'begeleiden' door de lesstof tot persoonlijke ontwikkeling en studievoortgang. Wat zij vertellen is vanzelfsprekend niet representatief, maar

geeft hun persoonlijke ervaringen en nuancerings bij de informatie uit de hbo-studiegids.

De mentor

Begeleiding start dus bij het begin, bij de intake en als die er niet is in de eerste weken op school. Alles is nieuw. Het gebouw, de medestudenten, de docenten, de manier van studeren. Dan is een goede opvang belangrijk. Alle scholen zetten een mentor of slb'er in om de studenten wegwijs te maken. Maar de mate van structureren en sturing verschilt per school. Bij de CAH in Dronten hebben de studenten elke week een klassikaal uur met de mentor. Niek merkte dat hij nogal aanwezig was in de klas. Zijn mentor adviseerde hem om meer met zichzelf bezig te zijn. Hij kreeg ook het advies om een training te volgen voor mensen die zich niet goed kunnen concentreren. Dat heeft geholpen. "Toen dacht ik vaak: het komt wel. Nu houd ik de zaakjes beter bij en kan ik beter prioriteiten stellen. Als ik krap in de tijd zit, kies ik om te werken aan iets voor drie studiepunten in plaats van één."

Ook Inholland-studenten hebben in het eerste jaar eens per twee weken een klassikaal mentoruur. Joost leerde er onder andere goede plannings maken. Daarnaast hebben ze één keer per blok van tien weken een individueel gesprek. Joost waardeert deze relatief intensieve begeleiding wel. "Zo heb je een stok achter de deur, anders denk je er al snel te makkelijk over."

Linda Mallens: in het diepe

Linda Mallens, vierdejaars Kennis- en educatiemanagement, richting Groen, zorg en onderwijs: "Vanaf het eerste jaar word je hier in het diepe gegooid. Door het vele feedback geven en het reflecteren, sta ik veel sterker in mijn schoenen dan toen ik begon."

Stijn Broekhuis: stagebegeleiding

Stijn Broekhuis, derdejaars Agrarisch ondernemerschap, Van Hall Larenstein Leeuwarden: "De stagebegeleiding wordt serieus aangepakt. Misschien met iets te veel aandacht voor de competenties in plaats van de inhoud. Maar dat geldt voor mij persoonlijk."

Van Hall Larenstein in Leeuwarden heeft uren ingeroosterd voor de individuele gesprekken met de mentor. Maar de student moet zelf initiatief nemen. "Als je dat niet doet, word je wel een keer opgetrommeld", zegt Tanja. Zij vindt dat prima. "Het is toch je eigen verantwoordelijkheid." Petra heeft in het eerste jaar op Stoas Hogeschool nauwelijks contact gehad met haar mentor. Ze had dat ook niet nodig, zocht het allemaal zelf uit. Zelfsturing is belangrijk op Stoas, zegt ze, "maar er moet wel iemand zijn die een oogje in het zeil houdt. Ik heb het gevoel dat dat niet altijd het geval is." Linda heeft zich juist in het eerste jaar bij Stoas Hogeschool sterk begeleid gevoeld. Later werd de begeleiding minder en de zelfsturing groter.

Een goede mentor, zeggen de studenten, weet wie je bent, is op de hoogte van je studievoortgang, heeft inlevingsvermogen en het is helemaal mooi als je er een klik mee hebt. Hij of zij moet makkelijk bereikbaar en toegankelijk zijn. Dat gaat bijna overal goed, maar niet altijd. "De meeste leraren hebben het vaak druk", zegt HAS Den Bosch-student Esmée. Binnen een paar dagen een reactie op een mail, is niet altijd het geval. Bij Inholland is de norm dat studenten binnen 24 uur een reactie krijgen. En dat gebeurt ook, zeggen Bas en Joost.

De info

De mentor speelt een rol bij belangrijke keuzemomenten, zoals de keuze voor modules en minoren en voor de stage. Het schema in de studiekeuzegids toont weliswaar kleine verschillen, maar alle groene hogescholen hebben de informatievoorziening daarover goed

voor elkaar vinden de studenten. Met informatiemarkten en studiegidsen, moduleboeken met beoordelingscriteria, planningen, checklists, enzovoort. Dat staat allemaal op het intranet en in de eerste week van een module krijgen de studenten nog toelichting van een docent. De student komt nauwelijks voor verrassingen te staan en bereidt zelf deze keuzemomenten voor door het opstellen van leerdoelen, persoonlijke ontwikkelingsplannen, stage- en afstudeerplannen en door deze te bespreken met de mentor. Zo vindt de student zijn of haar weg richting een diploma. De studieresultaten zijn altijd via een elektronische leeromgeving in te zien, door zowel student als mentor.

De stage

Ook de stagebegeleiding is geen item in de studiekeuzegids, maar wel heel belangrijk in de voorbereiding op de loopbaan. De mate van begeleiding verschilt per hogeschool en per opleiding. Op Stoas Hogeschool lopen studenten gedurende hun hele schoolloopbaan stage, twee dagen per week, meestal op een school maar soms ook ergens anders. De stage is sterk gekoppeld aan de lessen. Daarin bereiden ze de stage voor met persoonlijke ontwik-

Bas Kleijweg: korte lijnen

Bas Kleijweg, tweedejaars Greenport Business and Retail, Inholland Delft: "Echt goed van deze school en van de begeleiding is: de korte lijnen, het persoonlijk houden en het actueel houden van de opleiding."

Esmée van Twigt: persoonlijk

Esmée van Twigt, vierdejaars Dierenveehouderij, HAS Den Bosch: "Alle docenten kennen de studenten persoonlijk. Op de gang vragen ze: 'Hé hoe is 't?' Of 's ochtends op het station: 'Hé, kijk niet zo chagrijnig!'"

kelingsplannen en ze brengen tijdens de lessen cases in, bespreken filmpjes van eigen lessituaties. Of er een docent op de stageschool langs komt, hangt af van de

Beoordeling begeleiding hbo Keuzegids

In november 2011 verscheen de Keuzegids HBO Voltijd 2012. In deze gids worden hbo-opleidingen beoordeeld op een aantal criteria. Voor het aspect begeleiding zijn de drie onderstaande criteria relevant:

D kwaliteit van docenten

L voorbereiding op loopbaan

C bereikbaarheid en beschikbaarheid van docenten en informatievoorziening

	Biologie			Voedingsmiddelen-technologie			Milieukunde en ruimtelijke ordening			Agrarische bedrijfskunde			Platte-landsvernieuwing			Dier- en veehouderij			Tuin- en akkerbouw			Kennismanagement groene sector		
	D	L	C	D	L	C	D	L	C	D	L	C	D	L	C	D	L	C	D	L	C	D	L	C
HAS Den Bosch	+	+	+	+	+	+	+	+	+	○	+	+	+	+	+	+	+	+	○	+	+			
Food Design & Innovation				-	○	○																		
CAH Dronten										-	○	○	○	○	-	○	○	○	○	○	+			
VHL Leeuwarden				+	○	○	○	○	○	○	-	○				-	-	-	+	-	+			
Kust- en zeemanagement							-	-	-															
Diermanagement																○	-	-						
VHL Wageningen				○	+	○				○	○	+	-		-	---	○	-						
Tropische landbouw							-	○	-															
VHL Velp																								
Tuin/ landschap							+	+	+															
Bos/ natuur							○	○	○															
Land/ water							○	-	-															
Inholland Delft				-	-	○	-	-	○	---	-	-				-	---	○						
Stoas Hogeschool																						+	+	+

-- zeer zwak
- zwak
○ neutraal
+ goed
++ zeer goed

Bron:
Keuzegids HBO
Voltijd 2012

Els van der Steen: begeleiding functiebeperking

Els van der Steen, vierdejaars Staden streekontwikkeling, HAS Den Bosch: “Wat HAS Den Bosch echt goed doet is begeleiding van studenten met een functiebeperking. Er zijn trainingen waarin je leert hoe je met je beperking om kunt gaan. Ik kreeg een studietraject waardoor ik er een jaar langer over kan doen.”

Stefan Regelink: klassikale lessen

Stefan Regelink, derdejaars Dier- en veehouderij, CAH Dronten: “Ik vind het fijn om met mijn mentor te praten. Hij zou wel meer aandacht aan de klassikale lessen mogen besteden, dan had ik met een aantal individuele vragen niet meer persoonlijk bij hem langs hoeven.”

Joost van Luijk: vijf minuten of half uur

Joost van Luijk, eerstejaars Greenport Business and Retail, Inholland Delft: “Meestal weet je wel wat er van je verwacht wordt. Je krijgt de eerste les uitleg bij de handleiding. De ene docent is in vijf minuten klaar, de ander besteedt er wel een half uur aan.”

slb'er. Bij Petra was dat niet het geval. Maar nu ze leraar in opleiding is, speelt de slb'er wel een belangrijke rol. “Zij begeleidt mij met het halen van mijn leerdoelen, geeft vanuit haar ervaring advies, bijvoorbeeld over structuur aanbrengen in de les.”

Op de andere groene hogescholen gaan studenten langer aaneengesloten op stage. De terugkoppeling is dan lastiger te organiseren. Tijdens de binnenlandstage van Stijn, student aan Van Hall Larenstein in Leeuwarden, kwam één keer een stagedocent langs. Een vakdocent die inhoudelijk verstand heeft van de stageopdracht. De begeleiding op competenties gebeurde door de slb'er. In de voorbereiding formuleerde Stijn leerdoelen. “Je wordt dan flink aan de tand gevoeld. Dan zeggen ze: Dat beheers je al, of: Is dat niet te hoog gegrepen?” Achteraf reflecteert hij met de slb'er op wat en hoe hij geleerd heeft en wordt er naar bewijs gevraagd.

Bij de CAH in Dronten verzorgen twee studenten voor elkaar en voor een vakdocent een excursie op hun stagebedrijf. Dat is de vakinhoudelijke begeleiding. En dat is genoeg, vindt Niek. “Je bent dan voor de ondernemer aan het werk en niet steeds mailtjes aan het beantwoorden over hoe het met je gaat.” De CAH-studenten volgen ook een buitenlandstage. De mentor zoekt dan niet actief contact. Stefan had daar ook geen behoefte aan. “Als ik een vraag had en een mail stuurde, kreeg ik wel direct een reactie. Maar 'n keer bellen of mailen had wel gekund.” Inderdaad, de begeleider van Stijn belde hem een paar keer tijdens zijn stage in de Verenigde Staten, “ondanks het tijdsverschil.”

Els, HAS Den Bosch, heeft nu twee keer een binnenlandstage afgerond. Maar bij de buitenlandstage liep

het mis; dat had te maken met haar gezondheid. Ze moet de stage nu inhalen. “Ik kon altijd bellen en er werd ook meteen teruggebeld. Maar misschien hadden ze mij, en ook de andere studenten, wel beter op deze stage kunnen voorbereiden. Dan had ik een veiligere keuze gemaakt.”

De docent

Een groot gedeelte van hun loopbaan zitten de studenten natuurlijk gewoon op school, hebben lessen, doen groepswork, maken verslagen. Het aantal contacturen per week verschilt nogal. Hoe minder lessen, hoe minder je de docent ziet. Joost van Inholland Delft vindt veertien lessen veel te weinig, hij wil meer uitleg van de docent. De anderen vinden dat ze een goed gevulde lesweek hebben, bij Van Hall Larenstein zijn dat ongeveer twintig lessen per week. Tijdens die lessen heeft de docent de hoofdrol.

Esmée is tevreden over de docenten van HAS Den Bosch. “Ze komen van Wageningen of uit de praktijk, ze zijn veelal actief in de sector, weten goed wat er speelt. Hebben een uitgebreid netwerk.” Joost is wat dat betreft kritischer over de Inholland-docenten: “Soms zijn ze goed, die komen meestal uit het bedrijfsleven; de ander is minder, die is dan niet echt up-to-date.” Vakinhoudelijke kennis, koppeling met de praktijk én actualiteit zijn kwaliteitscriteria voor een docent. De docent communicatie die niets van Facebook en Twitter moet hebben, bestaat helaas nog steeds. Vakdidactiek is belangrijk, dat is de tweede maatstaf voor een goede docent. Bas: “De meeste docenten hier bij Inholland gebruiken de dakpanmethode, ze komen aan het begin van de les nog

Tanja Vogels: meer bedrijven

Tanja Vogels, vierdejaars Diermanagement Van Hall Larenstein Leeuwarden: "Afhankelijk van de module doe je opdrachten voor bedrijven, dat kwam bij mij niet erg vaak voor. Ik zou het wel leuk hebben gevonden om meer naar bedrijven te gaan, zeker als je al weet wat je richting is."

Niek Boon: overal binnenlopen

Niek Boon, vierdejaars Tuin- en akkerbouw, CAH Dronten: "Goed is dat 't klein is. Je kunt overal binnenlopen. De kwaliteit van de docenten is ook goed, soms te goed, dan weten ze te veel over een onderwerp en draven ze een beetje door."

Petra Kuttschreutter: beter structureren

Petra Kuttschreutter, vierdejaars Kennis- en educatiemanagement, richting Paardenhouderij, Stoas Hogeschool: "Ik vind dat de school de invulling van de slb beter zou kunnen structureren. Dat is nu per richting verschillend, en dan krijg je van die discussies van: waarom moeten zij dat wel doen en wij niet?"

even terug op de vorige keer." Joost heeft één docent die maar 'doorratelt' zonder te stoppen, dan haakt hij af. Niet alleen bij Inholland loopt wel eens een docent rond die minder didactisch begaafd is. Els maakt op HAS Den Bosch mee dat een docent monotoon voorleest uit een boek. "Maar dat is dan meestal geen docent uit het vakgebied." Bij Stoas Hogeschool mag je verwachten dat het wel goed zit met de didactiek. En inderdaad, "de lessen zijn heel interactief, je krijgt heel veel werkvormen", vindt Petra, en toch "zou bij sommigen de didactiek wel wat sterker kunnen." Linda: "Maar ik heb van die paar docenten die eigenlijk niet zo goed les gaven wel geleerd hoe het niet moet." De keuzegids geeft aan dat de kwaliteit van docenten nogal verschilt per opleiding. Maar, zo blijkt, op elke school lopen goede en minder goede docenten rond.

Een goede docent is ook een goed bereikbare docent. Een belangrijk punt, vinden de studenten, en het is ook een criterium in de gids. Zij lopen makkelijk bij docenten langs met een vraag of een probleem. En anders mailen ze. Meestal is er dan binnen twee dagen wel een reactie, zoals gezegd, maar niet altijd. En soms reageert een docent zelfs helemaal niet; of is hij er niet als hij er wel moet zijn. Maar waar de keuzegids positief is, zijn deze studenten dat niet altijd, en andersom.

De loopbaan

De studenten stippelen hun pad uit richting een loopbaan, daarbij geholpen door hun docenten en mentor. Er zijn carrière-dagen en beroepenmarkten, gastdocenten en excursies. De intensiteit hiervan varieert per school en per opleiding. En wat betreft begeleiding naar het

echte werkveld: opleidingen maken meer of minder werk van opdrachten voor en in de echte praktijk. Bij de CAH bijvoorbeeld zit bij elke module een opdracht voor een bedrijf. Stefan moet zelf de contacten leggen en "maar zien dat hij er tussen komt." Leerzaam, vindt hij. "Ik ben er door gegroeid." Linda wilde haar studie afsluiten met een minor in Amsterdam, een specialisatie in Jeugdzorg. Haar slb'er heeft haar daar enorm bij geholpen door haar te blijven stimuleren om de financiering rond te krijgen. Petje af, maar Linda vindt het wel vreemd dat Stoas Hogeschool de mogelijkheid tot studeren aan een andere school niet beter geregeld heeft. "Een andere school, andere mensen, een andere omgeving: ik heb er zoveel van geleerd."

De mensen

In het hbo mag je verwachten dat studenten zelf veel verantwoordelijkheid nemen. Dat doen ze ook. Toch vinden ze het plezierig als ze gevolgd worden, zo nu en dan een schop onder de kont krijgen. Daarvoor hebben scholen structuren, protocollen en functieomschrijvingen, maar het hangt uiteindelijk van de docent en de mentor af hoe die het invult.

Gevraagd naar wat de studenten echt belangrijk vinden en naar wat goed is aan de begeleiding op school, noemen ze de kleinschaligheid, de korte lijnen, de informele sfeer en het persoonlijke contact. Uiteindelijk gaat het om de mensen. ■

Een link naar de Keuzegids HBO Voltijd 2012 staat op www.groenonderwijs.nl > editie 3